Jeśli chodzi o wymiar sprawiedliwości w sprawach cywilnych, bieżące procedury i postępowania wszczęte przed końcem okresu przejściowego będą nadal prowadzone na mocy prawa UE. W portalu e-Sprawiedliwość do końca 2024 r. będą nadal aktualizowane informacje dotyczące Wielkiej Brytanii na podstawie dwustronnej umowy z tym krajem.

Prawo którego kraju zostanie zastosowane?

Szkocja

1 Źródła obowiązujących przepisów

1.1 Przepisy krajowe

W Szkocji obowiązuje oddzielny, „mieszany" system prawny. Na ten obszar „prawa właściwego" szczególny wpływ, obok *common law*, miały systemy prawa kontynentalnego. Z racji tego, że Szkocja stanowi osobny obszar jurysdykcji w ramach Zjednoczonego Królestwa, zarówno przy rozpoznawaniu spraw wewnątrz Zjednoczonego Królestwa, jak i spraw faktycznie transgranicznych konieczne jest stosowanie norm kolizyjnych. Zasadniczo z chwilą przystąpienia przez Zjednoczone Królestwo do instrumentów międzynarodowych zawierających postanowienia dotyczące prawa właściwego podejmowano decyzję o zastosowaniu tych samych postanowień do kolizji porządków prawnych wewnątrz Zjednoczonego Królestwa, chociaż zwykle nie ma takiego obowiązku. Obszar ten określa się jako międzynarodowe prawo prywatne, prawo prywatne międzynarodowe lub kolizję przepisów.

Podobnie jak w Anglii i Walii wiele norm kolizyjnych wywodzi się obecnie z bezpośrednio zastosowanych rozporządzeń UE. W sprawach cywilnych i gospodarczych są to rozporządzenie nr 593/2008 w sprawie prawa właściwego dla zobowiązań umownych (Rzym I) i rozporządzenie nr 864/2007 dotyczące prawa właściwego dla zobowiązań pozaumownych (Rzym II). Ustawa z 1990 r. o prawie właściwym dla umów (którą wdrożono konwencję rzymską z 1980 r.) ma nadal zastosowanie do umów zawartych przed dniem 17 grudnia 2009 r. (rozporządzenie Rzym I) ma zastosowanie do umów zawartych od tego dnia włącznie). Ustawa z 1995 r. Prawo prywatne międzynarodowe (przepisy różne) ma zastosowanie wyłącznie do sytuacji, których nie obejmuje rozporządzenie Rzym II (ma ono zastosowanie do spraw, w których szkoda nastąpiła po dniu 11 stycznia 2009 r.).

W innych obszarach zwykle stosuje się *common law*. Źródłem prawa rodzinnego w Szkocji są: *common law*, ustawodawstwo (zwykle przyjmowane w następstwie zaleceń Szkockiej Komisji Prawnej – Scottish Law Commission) oraz zobowiązania unijne i międzynarodowe.

1.2 Wielostronne konwencje międzynarodowe

Konwencja haska z 1961 r. dotycząca kolizji praw w przedmiocie formy rozporządzeń testamentowych.

Konwencja z 1980 r. o prawie właściwym dla zobowiązań umownych (zastąpiona rozporządzeniem Rzym I w odniesieniu do umów zawartych od dnia 17 grudnia 2009 r. włącznie).

Konwencja haska z dnia 1 lipca 1985 r. w sprawie prawa właściwego dla trustów i ich uznawalności.

1.3 Główne konwencje dwustronne

Z tego, co nam wiadomo, Zjednoczone Królestwo nie jest stroną żadnej umowy dwustronnej, która zawierałaby normy kolizyjne.

Należy jednak podkreślić, że chociaż konwencja rzymska z 1980 r. i konwencje haskie dają państwu pewne możliwości w zakresie wyboru prawa właściwego dla kolizji „wewnętrznych", takich jak kolizje przepisów prawa Anglii i Walii oraz Szkocji, Zjednoczone Królestwo nie zdecydowało się z nich skorzystać. W związku z tym do kolizji przepisów poszczególnych porządków prawnych wewnątrz Zjednoczonego Królestwa oraz do kolizji przepisów z przepisami państw trzecich stosuje się postanowienia konwencji rzymskiej (w odniesieniu do umów zawartych przed dniem 17 grudnia 2009 r.) i konwencji haskich.

2 Wdrożenie norm kolizyjnych

2.1 Czy istnieje obowiązek stosowania przez sąd norm kolizyjnych z urzędu?

Sądy szkockie stosują prawo obce (tj. inne niż szkockie) wyłącznie wtedy, gdy prawo to ma zastosowanie zgodnie z krajowymi normami kolizyjnym oraz gdy strona, która chce powołać się na to prawo, złoży uzasadniony wniosek. Zasada ta dotyczy przeprowadzania dowodów i przepisów procesowych. Instrumenty UE pozostają bez wpływu na tę zasadę.

2.2 Odesłanie

Odesłanie polega na zastosowaniu przez sąd prawa obcego w przypadku kolizji przepisów. Odesłanie może nastąpić w sprawach z zakresu różnych obszarów prawa, np. prawa spadkowego i prawa rodzinnego, chociaż w orzecznictwie szkockim rzadko jest o nim mowa. W odpowiednich rozporządzeniach UE (np. rozporządzeniach Rzym I i Rzym II) wykluczono możliwość zastosowania odesłania – takie samo podejście przyjęto również w ustawie z 1995 r. Prawo prywatne międzynarodowe (przepisy różne) w odniesieniu do czynów niedozwolonych.

2.3 Zmiana łącznika

Kwestię tę rozstrzyga się zwykle, określając czas zastosowania łącznika. W przypadku przeniesienia własności ruchomości prawem właściwym będzie prawo miejsca, w którym ruchomości te znajdowały się w chwili zdarzenia, co do którego przyjęto domniemanie, że spowodowało przeniesienie tytułu własności.

2.4 Wyjątki od normalnego stosowania norm kolizyjnych

Sądy szkockie mogą odmówić zastosowania prawa obcego, które w innym wypadku miałoby zastosowanie, ze względu na jego sprzeczność ze szkockim porządkiem publicznym. Chociaż w tym kontekście nie stosuje się pojęcia „międzynarodowego porządku publicznego", za „sprzeczność ze szkockim porządkiem publicznym" uważa się taką sytuację, w której prawo obce uznaje się za niedopuszczalne, nawet jeżeli chodzi o sprawę transgraniczną, w której nie przewiduje się zastosowania prawa szkockiego. Szkocki porządek publiczny opiera się w niektórych sytuacjach na instrumentach lub normach międzynarodowych, takich jak europejska konwencja praw człowieka.

Ponadto rozporządzenia Rzym I i Rzym II umożliwiają obecnie zastosowanie wymuszających swoje zastosowanie przepisów państwa siedziby sądu bez względu na to, które prawo miałoby w innym wypadku zastosowanie do umowy. W prawie szkockim przewidziano niewiele takich przepisów, a te nieliczne można znaleźć głównie w ustawodawstwie mającym zastosowanie do całego Zjednoczonego Królestwa. Wśród przykładów można wymienić niewykonalność umów inwestycyjnych zawartych przez nieupoważnione osoby lub za ich pośrednictwem lub w wyniku przekazania klientowi informacji niezgodnej z prawem, jak stanowią art. 26 i 30 ustawy z 2000 r. o usługach i rynkach finansowych.

2.5 Stwierdzenie prawa obcego

Treść przepisów prawa obcego stanowi kwestię faktyczną, w związku z czym konieczne jest przeprowadzenie dowodów na wniosek stron, które sędzia następnie analizuje, aby wyciągnąć wnioski. Sędzia nie może z urzędu przeprowadzić dowodu z prawa obcego i go zastosować. W przypadku sprzecznych dowodów sędzia ocenia, która ze stron przedstawiła bardziej wiarygodne argumenty; w tym celu może zbadać prawo stanowione i orzecznictwo państwa trzeciego, na które strona powołała się w postępowaniu dowodowym.

Jedynym wyjątkiem od zasady, zgodnie z którą treść przepisów prawa obcego stanowi kwestię faktyczną, jest sytuacja, w której Sąd Najwyższy Zjednoczonego Królestwa w postępowaniu apelacyjnym wszczętym na wniosek strony pochodzącej ze Zjednoczonego Królestwa może zastosować prawo dowolnej innej jurysdykcji Zjednoczonego Królestwa, nawet jeżeli nie przeprowadzono dowodu z treści takiego prawa. Wyjątek ten wynika z faktu, że w Sądzie Najwyższym zasiadają sędziowie ze wszystkich jurysdykcji Zjednoczonego Królestwa, w związku z czym sąd ten dysponuje kwalifikacjami do stosowania prawa wszystkich tych jurysdykcji.

Jeżeli konieczne jest przeprowadzenie dowodu z prawa obcego, odbywa się to zwykle poprzez przesłuchanie biegłych. Przed sądem nie wystarczy wyłącznie przedstawić tekstu obcego prawa stanowionego, ponieważ sąd uzna, że nie jest właściwy do wykładni lub stosowania przepisów prawa obcego bez wskazówek udzielonych przez osobę, która posiada dostateczną wiedzę na temat tego prawa. Biegłym w tym zakresie może zostać każda osoba posiadająca odpowiednią wiedzę lub odpowiednie doświadczenie, nawet jeżeli nie jest prawnikiem praktykiem w państwie trzecim. W tej roli występują np. przedstawiciele środowiska akademickiego.

Jeżeli strony nie zgadzają się co do treści prawa obcego, spór taki rozstrzyga się zasadniczo na podstawie ustnego przesłuchania biegłych, w trakcie którego mogą oni powoływać się na przedstawione przed sądem dokumenty. Jeżeli taki spór nie występuje, strony mogą uzgodnić materiał dowodowy lub przedstawiają dowody w formie oświadczenia pod przysięgą.

Istnieje domniemanie, że prawo obce jest tożsame z prawem szkockim. Domniemanie to można oczywiście obalić dowodem, który w dostatecznym stopniu potwierdzi (odmienną) treść prawa obcego.

3 Normy kolizyjne

3.1 Zobowiązania umowne i akty prawne

W sprawach cywilnych i handlowych dotyczących zobowiązań umownych, w których występuje kolizja przepisów, bezpośrednio stosuje się rozporządzenie Rzym I (rozporządzenie (WE) nr 593/2008 w sprawie prawa właściwego dla zobowiązań umownych). Zasada powszechnego stosowania oznacza, że stosuje się prawo wskazane zgodnie z rozporządzeniem Rzym I, bez względu na to, czy jest to prawo państwa członkowskiego UE.

Rozporządzenia Rzym I nie stosuje się do dowodów i postępowania, które w dalszym ciągu podlegają prawu państwa siedziby sądu. Wyjątkiem od tej zasady są przepisy dotyczące ciężaru dowodu – zgodnie z rozporządzeniem Rzym I w tym przypadku stosuje się prawo właściwe dla zobowiązania umownego zgodnie z rozporządzeniem. Prawo właściwe określone zgodnie z rozporządzeniem reguluje również m.in. kwestie interpretacji terminów przedawnienia oraz wykonania i skutków naruszenia zobowiązań.

Najważniejsze zasady określone w rozporządzeniu Rzym I przedstawiono poniżej. Jeżeli strony wyraźnie wybrały prawo właściwe lub jeżeli wybór ten w sposób jednoznaczny wynika z postanowień umowy lub okoliczności sprawy, zastosowanie ma właśnie to prawo.

Swoboda wyboru w tym zakresie jest ograniczona. Art. 3 rozporządzenia Rzym I stanowi, że jeżeli dokonano wyboru praw właściwego, ale wszystkie inne „elementy stanu faktycznego” są zlokalizowane w innym państwie, dokonany wybór nie narusza stosowania przepisów prawa tego państwa, których nie można wyłączyć w drodze umowy. Zgodnie z art. 9 stosuje się przepisy wymuszające swoje zastosowanie, nawet jeżeli strony nie skorzystały z możliwości wyboru prawa właściwego. Ponadto w umowach konsumenckich i umowach o pracę wybór prawa właściwego nie może skutkować pozbawieniem konsumenta lub pracownika najemnego ochrony, która wynika z przepisów bezwzględnie obowiązujących w porządku prawnym, który obowiązywałby, gdyby strony nie wybrały prawa właściwego.

Jeżeli nie dokonano wyraźnego wyboru prawa lub jeżeli nie można jednoznacznie wykazać faktu dokonania takiego wyboru, w art. 4 rozporządzenia Rzym I przewidziano dodatkowe zasady określania prawa właściwego, które często ma związek z miejscem zwykłego pobytu strony, na której nie ciąży obowiązek zapłaty za produkt lub usługę, np. sprzedawcy w przypadku umowy sprzedaży towaru, pożyczkodawcy w przypadku pożyczki bankowej lub poręczyciela w przypadku umowy poręczenia. Domniemanie to można obalić na korzyść prawa państwa, z którym umowa pozostaje w znacznie ściślejszym związku. Orzecznictwo dotyczące konwencji rzymskiej, która może mieć zastosowanie w kontekście wykładni rozporządzenia Rzym I, potwierdza, że aby obalić to domniemanie, należy przynajmniej wykazać wyraźną przewagę elementów przemawiających na korzyść innego państwa. Większość sędziów orzekających w jednej z najgłośniejszych spraw w Szkocji, tj. Caledonia Subsea przeciwko Microperi SA, poszła o krok dalej i stwierdziła, że domniemanie to można obalić wyłącznie w wyjątkowych okolicznościach sprawy, gdy miejsce zwykłego pobytu wykonawcy zobowiązań umownych nie ma żadnego istotnego znaczenia.

3.2 Zobowiązania pozaumowne

W sprawach cywilnych i handlowych dotyczących zobowiązań pozaumownych, w których występuje kolizja przepisów, stosuje się rozporządzenie Rzym II (rozporządzenie (WE) nr 864/2007 dotyczące prawa właściwego dla zobowiązań pozaumownych). Zastosowanie przepisów rozporządzenia wymaga rzeczywistego wystąpienia szkody lub prawdopodobieństwa jej wystąpienia. W rozporządzeniu szkodę określono jako wszelkie „następstwa” wynikające z czynu niedozwolonego, bezpodstawnego wzbogacenia, prowadzenia cudzych spraw bez zlecenia lub *culpa in contrahendo* (zobowiązania pozaumownego wynikającego z kontaktów handlowych mających miejsce przed zawarciem umowy). Rozporządzenie Rzym II nie ma zastosowania m.in. do spraw o zniesławienie lub innych równoważnych roszczeń wniesionych na mocy prawa obcego.

Zgodnie z rozporządzeniem Rzym II do czynów niedozwolonych zasadniczo stosuje się prawo państwa, w którym wystąpiła szkoda. W przepisach szczegółowych określono prawo właściwe dla określonych rodzajów zobowiązań pozaumownych, w tym odpowiedzialności za produkt, nieuczciwej konkurencji, szkód w środowisku naturalnym i naruszenia praw własności intelektualnej. Rozporządzenie zawiera również przepisy dotyczące bezpodstawnego wzbogacenia, prowadzenia cudzych spraw bez zlecenia i *culpa in contrahendo*. Rozporządzenie umożliwia stronom wybór prawa właściwego w określonych okolicznościach. Przewidziano w nim jednak również ograniczenia dotyczące odstąpienia od stosowania prawa krajowego państwa siedziby sądu na podstawie przepisów tego rozporządzenia oraz odstąpienia od stosowania przepisów państwa innego niż państwo, którego prawo zostało wybrane, w sytuacji, w której wszystkie elementy stanu faktycznego w chwili wystąpienia zdarzenia powodującego szkodę zlokalizowane są w tym państwie.

W Szkocji mogą wystąpić sytuacje, w których zastosowanie będą miały nie przepisy rozporządzenia Rzym II, lecz przepisy ustawy z 1995 r. Prawo prywatne międzynarodowe (przepisy różne) lub *common law*.

3.3 Status osoby, aspekty odnoszące się do stanu cywilnego osoby (imię i nazwisko, miejsce zamieszkania, zdolność)

Miejsce zamieszkania (domicyl)

W Szkocji zniesiono koncepcję pozamałżeńskiego pochodzenia dziecka na mocy art. 21 ustawy z 2006 r. Prawo rodzinne w Szkocji [Family Law (Scotland) Act 2006]. W związku z tym art. 22 ust. 2 ustawy z 2006 r. stanowi, że jeżeli a) rodzice dziecka w wieku poniżej 16 lat mają miejsce zamieszkania w tym

samym państwie oraz b) dziecko zamieszkuje z jednym z tych rodziców lub z obojgiem z nich, miejsce zamieszkania dziecka znajduje się w tym samym państwie co w przypadku rodziców dziecka. Jeżeli chodzi o pozostałe przypadki, w art. 22 ust. 3 przewidziano, że dziecko ma miejsce zamieszkania w państwie, z którym ma ono najściślejszy związek w chwili ustalania tego miejsca.
W przypadku osób, które ukończyły 16. rok życia, nadal obowiązuje poprzedni domicyl, chyba że osoby te wybiorą inne miejsce zamieszkania („domicyl z wyboru"). Osoba, która chce wybrać inne miejsce zamieszkania, musi faktycznie przeprowadzić się do innego państwa, w którym chce mieszkać, oraz wykazać zamiar opuszczenia poprzedniego miejsca zamieszkania i zamieszkania na stałe w nowym państwie. W przypadku rezygnacji z wybranego miejsca zamieszkania zastosowanie będzie miało ponownie pierwotne miejsce zamieszkania do czasu ewentualnego ustanowienia nowego domicylu z wyboru.
Obecnie miejsce zamieszkania osób pozostających w związku małżeńskich określa się osobno od miejsca zamieszkania drugiego małżonka.
Zgodnie z art. 1 ustawy z 1973 r. o domicylu i ustroju małżeńskim (Domicile and Matrimonial Proceedings Act 1973) kobieta pozostająca w związku małżeńskim wybiera miejsce zamieszkania na takich samych zasadach jak dowolna inna osoba. W przypadku kobiet, które zawarły związek małżeński przed wejściem w życie ustawy z 1973 r. i tym samym, na mocy poprzednich przepisów, ich miejscem zamieszkania stało się miejsce zamieszkania męża, ich miejscem zamieszkania pozostaje właśnie to miejsce, chyba że kobieta taka zrezygnuje z tego miejsca lub wybierze nowe miejsce zamieszkania.

Imię i nazwisko

Prawo do nazwania swojego dziecka jest jednym z praw i obowiązków rodzica. Zgodnie z art. 11 ustawy z 1995 r. o dzieciach w Szkocji [Children (Scotland) Act 1995] we wszelkich sporach dotyczących tej kwestii sąd bierze pod uwagę przede wszystkim dobro dziecka.
W Szkocji uznaje się zasadniczo, że osoba pełnoletnia może wybrać dowolne imię i nazwisko, o ile nie czyni tego w złej wierze. Każda osoba w wieku powyżej 16 lat, której urodzenie zarejestrowano w Szkocji lub którą zgodnie z prawem przysposobiono w Szkocji, może zwrócić się do Krajowego Rejestru Szkocji (National Records of Scotland) o zarejestrowanie zmiany imienia lub nazwiska. Nie ma jednak obowiązku skorzystania z tej możliwości. Dodatkowe informacje dotyczące zmiany imienia lub nazwiska można znaleźć na stronie internetowej Krajowego Rejestru Szkocji.

Zdolność do zawierania umów

Zdolność do zawierania umów, sporządzania testamentów itd. regulują różne przepisy, w zależności od stosunków, których dotyczy ta zdolność.
W niektórych okolicznościach zastosowanie ma ustawa z 1991 r. o wieku nabycia zdolności do czynności prawnych w Szkocji [Age of Legal Capacity (Scotland) Act 1991]. Zgodnie z tą ustawą zdolność do zawierania umów ma każda osoba, która ukończyła 16. rok życia. Osoby młodsze mogą podejmować czynności prawne w okolicznościach określonych w ustawie.

3.4 Ustanowienie więzi rodzicielskiej z dzieckiem, w tym przysposobienie

Zgodnie z prawem szkockim prawa i obowiązki rodzicielskie przysługują rodzicom (i niektórym innym osobom, które są opiekunami prawnymi dzieci). Przepisy dotyczące praw i obowiązków rodzicielskich zawiera ustawa z 1995 r. o dzieciach w Szkocji [Children (Scotland) Act 1995]. Prawo szkockie stosuje się wtedy, gdy sądem właściwym do rozpoznania określonej sprawy jest sąd szkocki, z zastrzeżeniem postanowień konwencji haskiej z 1996 r. i rozporządzenia Bruksela II bis. Kwestie przysposobienia w prawie szkockim reguluje ustawa z 2007 r. o przysposobieniu i dzieciach w Szkocji [Adoption and Children (Scotland) Act 2007].

3.5 Związek małżeński, pary, które nie zawarły związku małżeńskiego/konkubenci, związki partnerskie, rozwód, separacja sądowa, obowiązki alimentacyjne

Związek małżeński uznaje się w Szkocji za ważny wyłącznie po spełnieniu określonych przesłanek. Obie strony muszą być zdolne do zawarcia małżeństwa, posiadać pełną zdolność do czynności prawnych i w pełni zgadzać się na wstąpienie w związek małżeński.
W art. 38 ust. 1 ustawy z 2006 r. Prawo rodzinne w Szkocji ustalono również, że małżeństwo musi spełniać wymogi formalne określone w prawie miejsca zawarcia małżeństwa. Wymogi te określają ważność ceremonii i jej elementów, np. konieczność wypowiedzenia określonych sformułowań, konieczność przeprowadzenia ceremonii w określonym miejscu czy też możliwość zawarcia związku małżeńskiego przez pośrednika.
Kwestię zdolności do zawarcia związku małżeńskiego i wyrażenia pełnej zgody na wstąpienie w taki związek określa się na podstawie prawa miejsca zamieszkania osoby wstępującej w związek małżeński bezpośrednio przed jego zawarciem (art. 38 ust. 2 ustawy z 2006 r.). W Szkocji zgodnie z prawem w związek małżeński mogą wstąpić osoby, które ukończyły 16. rok życia. Jeżeli chodzi o zgodę, obie strony muszą wyrazić wobec siebie szczery i poważny zamiar wstąpienia w związek małżeński.
Od chwili przyjęcia ustawy z 2014 r. o małżeństwie i związkach partnerskich w Szkocji [Marriage and Civil Partnership (Scotland) Act 2014] w Szkocji uznaje się również małżeństwa osób tej samej płci. Dotyczy to zarówno związków małżeńskich zawartych w Szkocji, jak i tych zawartych za granicą.
Każdy może zawrzeć związek małżeński w Szkocji, o ile nie istnieją przeciw temu prawne przeszkody. Osoby, które chcą zawrzeć związek małżeński w Szkocji, nie muszą posiadać na jej terytorium miejsca zamieszkania, ale w przypadku osób spoza UE wymagane jest spełnienie wymogów imigracyjnych.

Związki partnerskie i małżeństwa osób tej samej płci

Zgodnie z ustawą z 2004 r. o związkach partnerskich w prawie szkockim uznaje się również związki partnerskie. Zgodnie z art. 85 ustawy z 2004 r. związek partnerski mogą zawrzeć dwie osoby tej samej płci, które dopełniły wymogów w zakresie zawarcia związku partnerskiego w obecności dwóch świadków, którzy ukończyli 16. rok życia, oraz upoważnionego urzędnika.
Ustawa z 2004 r. zawiera również przepisy szczegółowe dotyczące związków partnerskich zawartych poza terytorium Zjednoczonego Królestwa. Związek partnerski cudzoziemców tej samej płci, który zgodnie z prawem zawarto poza Zjednoczonym Królestwem, traktuje się jak związek partnerski zawarty w Szkocji pod warunkiem spełnienia określonych przesłanek, o których mowa w ustawie z 2004 r.

Konkubinat

Co do zasady w Szkocji osoby zamieszkujące ze sobą i żyjące ze sobą jak osoby w związku małżeńskim nabywają pewne prawa i obowiązki. Ustawa z 2006 r. Prawo rodzinne w Szkocji określa praw przysługujące konkubentom (zarówno tej samej płci, jak i różnej płci). Przykładowo w art. 26 określono prawa do niektórych przedmiotów gospodarstwa domowego, w art. 27 określono prawa do niektórych składników majątku, w tym środków pieniężnych, w art. 28 uregulowano kwestie obowiązków alimentacyjnych w przypadku separacji, w art. 29 uregulowano kwestie świadczeń finansowych, które przysługują konkubentowi w przypadku śmierci drugiego konkubenta, jeżeli zmarły nie pozostawił po sobie testamentu, zaś w art. 30 uregulowano kwestie nakazów ochrony przed znęcaniem się.

Rozwód i separacja

Jeżeli chodzi o sprawy dotyczące rozwodu i separacji, prawo Zjednoczonego Królestwa zawiera przepisy (tj. ustawę z 1973 r. o miejscu zamieszkania i ustroju małżeńskim oraz ustawę z 2004 r. o związkach partnerskich), które regulują właściwość sądów szkockich w postępowaniach rozwodowych i postępowaniach o rozwiązanie związku partnerskiego. Szczegółowe informacje na ten temat znajdują się na stronie internetowej Szkockiej Służby Sądów i Trybunałów.

Obowiązki alimentacyjne

Jeżeli chodzi o świadczenia alimentacyjne, Departament ds. Pracy i Świadczeń Socjalnych prowadzi ustawową Służbę ds. Świadczeń Alimentacyjnych na rzecz Dzieci w całym Zjednoczonym Królestwie.

W Szkocji przepisy dotyczące świadczeń alimentacyjnych na rzecz członków rodziny, np. małżonków i dzieci, zawiera również ustawa z 1985 r. Prawo rodzinne w Szkocji [Family Law (Scotland) Act 1985]. Obowiązek alimentacyjny oznacza obowiązek łożenia na utrzymanie w zakresie uzasadnionym przez okoliczności faktyczne.

3.6 Małżeńskie ustroje majątkowe

W Szkocji istnieje określony w prawie system świadczeń alimentacyjnych przysługujących w razie rozwodu lub rozwiązania związku partnerskiego. W prawie szkockim przewidziano pewne zasady, które właściwe organy stosują w ustalaniu świadczeń alimentacyjnych i podziale majątku wspólnego; zasady te określa ustawa z 1985 r. Prawo rodzinne w Szkocji.

Zasadniczo w Szkocji obowiązuje zasada, że wartość majątku małżeńskiego netto dzieli się sprawiedliwie między strony, chyba że sprawiedliwy i równy podział nie jest uzasadniony w świetle okoliczności. Majątek wspólny obejmuje cały majątek należący do osób pozostających w związku małżeńskim lub partnerskim, nabyty w trakcie trwania tego związku. W art. 9 ustawy z 1985 r. określono zasady, które właściwe organy stosują przy ustalaniu świadczeń alimentacyjnych w przypadku rozwodu lub rozwiązania związku małżeńskiego; zasady te określają, czy majątek wspólny należy podzielić równo między strony, czy też jeden z małżonków lub partnerów w związku partnerskim powinien otrzymać większą część tego majątku niż drugi z małżonków lub partnerów.

3.7 Testamenty i dziedziczenie

W przypadku dziedziczenia ustawowego (tj. w braku testamentu) do dziedziczenia ruchomości stosuje się prawo miejsca zamieszkania spadkodawcy bezpośrednio przed śmiercią, a do dziedziczenia nieruchomości stosuje się prawo państwa położenia nieruchomości z chwili śmierci spadkodawcy. Te same zasady stosuje się do nienaruszalnych praw niektórych członków rodziny do udziału w masie spadkowej (*legal rights).* Prawa ta przysługują zarówno w dziedziczeniu ustawowym, jak i testamentowym. Należy zauważyć, że obecnie zgodnie z prawem szkockim *legal rights* dotyczą wyłącznie ruchomości, w związku z czym można z nich skorzystać wyłącznie wówczas, gdy spadkodawca miał miejsce zamieszkania w Szkocji. W przypadku dziedziczenia testamentowego zdolność spadkodawcy do sporządzenia testamentu w odniesieniu do ruchomości reguluje prawo jego miejsca zamieszkania bezpośrednio przed śmiercią, a w odniesieniu do nieruchomości – prawo państwa położenia nieruchomości.

Zgodnie z ustawą z 1963 r. o testamentach (Wills Act 1963) testament uważa się za ważnie sporządzony („formalnie ważny") (tj. posiadający właściwą formę i złożony w obecności odpowiedniej liczby świadków), jeżeli został sporządzony zgodnie z jednym z następujących porządków prawnych: prawem miejsca sporządzenia testamentu (podpisanego i sporządzonego w obecności świadków); prawem miejsca zamieszkania lub miejsca zwykłego pobytu bądź prawem ojczystym spadkodawcy w chwili sporządzania testamentu; prawem miejsca zamieszkania lub miejsca zwykłego pobytu bądź prawem ojczystym spadkodawcy w chwili śmierci. Testament będzie formalnie ważny w odniesieniu do ruchomości również wtedy, gdy sporządzono go zgodnie z prawem państwa położenia nieruchomości.

Postanowienia testamentu dotyczące ruchomości pozostają ważne i wykonalne („zasadniczo ważne") (tj. są zgodnie z ograniczeniami w zakresie tego, jaką część majątku można zgodnie z prawem przekazać spadkobiercom w drodze testamentu), jeżeli sporządzono go zgodnie z prawem miejsca zamieszkania spadkodawcy w chwili śmierci. Testament mający na celu rozrządzenie nieruchomością jest ważny pod względem formalnym, jeżeli spełnia wymogi prawa państwa położenia nieruchomości w chwili śmierci spadkodawcy.

Wykładni testamentu dokonuje się zgodnie z prawem wyraźnie wskazanym przez spadkodawcę lub wynikającym ze sformułowań użytych w testamencie. W braku takiego wskazania domniemywa się, że w odniesieniu do ruchomości prawem właściwym jest prawo miejsca zamieszkania spadkodawcy w chwili sporządzenia testamentu. Zasada ta prawdopodobnie ma również zastosowanie do nieruchomości. Jak wskazuje praktyka, w wyjątkowych sytuacjach, gdy w testamencie nie wskazano wyraźnie prawa właściwego, stosuje się prawo miejsca zamieszkania spadkodawcy w chwili śmierci.

Należy zauważyć, że art. 4 ustawy z 1963 r. stanowi, że:

„Zmiany miejsca zamieszkania spadkodawcy po sporządzeniu testamentu nie mają wpływu na postanowienia testamentowe".

Zasadniczą ważność domniemanego odwołania testamentu ustala się zgodnie z prawem miejsca zamieszkania spadkodawcy w chwili domniemanego uchylenia postanowień testamentowych dotyczących ruchomości lub prawem miejsca położenia nieruchomości, w przypadku gdyby odwołanie miało wpływ na tę nieruchomość. Testament, którego celem jest odwołanie sporządzonego wcześniej ważnego testamentu lub postanowienia sporządzonego wcześniej ważnego testamentu, uznaje się za formalnie ważny, jeżeli taki testament jest zgodny z prawem państwa, na podstawie którego testament lub postanowienie testamentowe, które odwołano, uznano by za właściwie sporządzone.

3.8 Nieruchomości

Zakwalifikowanie składnika majątku jako ruchomość lub nieruchomość podlega prawu miejsca, w którym znajduje się ten składnik majątku.

W przypadku nieruchomości prawem właściwym jest prawo miejsca położenia nieruchomości. Zasadę tę stosuje się do wszelkich kwestii dotyczących czynności prawnej, w tym zdolności do czynności prawnych, wymogów formalnych i ważności czynności prawnej. W Szkocji rozróżnia się umowy przenoszące własność gruntów lub innej nieruchomości oraz umowy regulujące prawa i obowiązki stron umów przeniesienia – umowy regulujące prawa podlegają innym normom kolizyjnym (w szczególności przepisom rozporządzenia Rzym I).

W przypadku ruchomego majątku rzeczowego stosuje się prawo miejsca położenia takiego majątku w chwili zdarzenia, co do którego przyjęto domniemanie, że wywarło wpływ na prawo własności tego składnika majątku. W Szkocji prawo własności ruchomego majątku rzeczowego nabyte zgodnie z tą ogólną zasadą uznaje się zasadniczo za ważne. Zobowiązania umowne reguluje oczywiście rozporządzenie Rzym I.

3.9 Niewypłacalność

Zjednoczone Królestwo jest związane rozporządzeniem Rady nr 1346/2000 w sprawie postępowania upadłościowego, w którym określono właściwe zasady mające zastosowanie do postępowań, które obejmują całkowite lub częściowe zajęcie majątku dłużnika oraz powołanie zarządcy, jeżeli ośrodek podstawowej działalności dłużnika znajduje się w państwie członkowskim UE (innym niż Dania). Jeżeli sądem właściwym do rozpoznania sprawy jest sąd szkocki (tj. jeżeli ośrodek podstawowej działalności dłużnika znajdował się w Szkocji, którą uznaje się za miejsce siedziby statutowej dłużnika), prawem właściwym jest prawo szkockie.

W sprawach niewchodzących w zakres zastosowania rozporządzenia nr 1346/2000 również stosuje się prawo szkockie, o ile sądem właściwym do rozpoznania takiej sprawy jest sąd szkocki, przed którym taka sprawa się toczy.

Ostatnia aktualizacja: 07/06/2021

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.